

زباله‌گردها

سکوت پرنده‌ها

عزت‌الله مهرآوران
بازیگر

● پرده پنجره را می‌کشم؛ ساعت ۷:۲۰ شب است. چراغ‌های خیابان روشن است و آسمان زیر گرد و غبار تپیده دل‌گرفته است. منتظر می‌مانم جاوید، زباله‌گرد سابقه‌دار محله پیاید. یاد نمی‌وزد و درختان ساکت و ساکن‌اند. پرنده‌ها از دلتنگی نوک به ساقه‌های درختان می‌زنند. سکوت در حنجره‌هاشان زخم انداخته و گویی در شگفتی، مات و بهت‌زده سر می‌جنبانند. جاوید می‌آید، تن‌دی در بشکه زباله سر می‌برد، چهره‌اش سوخته و لباس سیاه و چرکین بر تن دارد. کفش‌هایش پاره است که با ریسمان بسته تا مح پایش را سفت می‌گیرد. تا سرش را از بشکه درآورد، به پنجره نگاه می‌کند. حالا دهان می‌جنباند و حریصانه زباله‌ها را پیدا می‌کند و می‌خورد و در کیسه‌اش می‌ریزد. کیسه‌اش را پر می‌کند. پدرش فلج است و مادرش سرطان دارد. هشت خواهرند و او تنها فرزند ذکور است. ۳۵ سال دارد اما بیشتر می‌نماید. خواهرانش در خانه‌ها و شرکت‌ها نظافت می‌کنند، دست‌هاشان زرد و بیماری رماتیسم آنها را کج و کوله کرده است. جاوید می‌گوید: خواستگار ندارند، زینباند اما کسی آنها را نمی‌گیرد. جاوید هم ازدواج نکرده است. کارش که تمام می‌شود سرش را بالا می‌آورد، پنجره را می‌بیند. پایین می‌روم و کیسه غذا و لباس‌ها را به او می‌دهم. می‌گوید: برو بین کسی از زباله‌گردها نباشد. می‌روم. صدایش می‌کنم و تن‌دی می‌آید و می‌رود. با خودم می‌گویم: اسراف در خوردن و در کل زندگی، زباله‌دان‌ها را پر می‌کند. آبارتمان‌نشین‌ها در ضیافت‌ها پشت میز نشسته‌اند و جاوید بالای بشکه‌های زباله ضیافت شبانه‌اش را می‌گیرد. شاید لنگه‌کفشی، خوراکی، لباس، کاغذ، مقوا، ظروف یک‌بارمصرف و بطری‌های نوشابه پیدا کند و من سال‌هاست کنار پنجره می‌نشینم تا دردناک‌ترین تصویر فقر را بگیریم. بارها پرسیدم: مریض نمی‌شوی؟ می‌گوید: نه! مریضی چیه؟ خجالت می‌کشم بگویم: زباله‌ها...

از پله‌ها آدمم بالا و پرده را کشیدم تا شبی دیگر و جاوید دیگری...

پیشنهاد

هنر متعدد

● **شرق**: دوپست‌ونودوهشتمین سمینار ادواری عصب‌پژوهی اجتماعی به «هنر متعدد» اختصاص دارد. این نشست با سخنرانی دکتر عبدالرحمن نجل‌رحیم آغاز می‌شود و در ادامه دکتر بابک احمدی به‌عنوان سخنران اصلی صحبت خواهد کرد. این سمینار روز پنجشنبه، ۳۰ آبان، از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۱:۳۰ صبح در سالن کنفرانس بیمارستان ایرانپهر (خیابان شرعیتی، دوراهی قلهک) برگزار می‌شود. در پایان نشست نیز صاحب‌نظران و علاقه‌مندان درباره موضوع به بحث و تبادل‌نظر می‌پردازند. ورود برای عموم آزاد است.

تجربه

تهران پراسترس

● تهران در فهرست شهرهای پراسترس جهان در سال ۲۰۱۸ قرار دارد، البته دانستن این موضوع احتیاجی به آمار ندارد. هرکسی که در تهران برای چند روز زندگی کند، با این واقعیت آشنا می‌شود. البته قطعا شهرهایی مانند بغداد، کابل، لاوس، داکار و قاهره، در این فهرست منتشرشده از سوی سایت «اطلاعات شاهدان»، استرس‌زاتر از شهر تهران هستند. در این فهرست و در رتبه هشتم، داکا، گراچی، دهلی‌نو، مانیل، داموس، کاراکاس، بمبئی و ساونائولو قرار دارند. طبق آمار یونسکو، تعداد دانشجویانی که در خارج از کشورشان تحصیل می‌کنند نیز ارائه شده و بیش از ۵۱ هزار نفر از ایران به کشورهای دیگر برای تحصیل رفته‌اند. تعداد دانشجویان چینی در صدر این فهرست قرار دارد که ۶۹۴ هزار نفر در خارج از مرزهای این کشور تحصیل می‌کنند. پس از آن دانشجویان هندی، کره جنوبی، آلمان، عربستان سعودی، فرانسوی، آمریکایی و مالزی قرار دارند.

شرق روزنامه

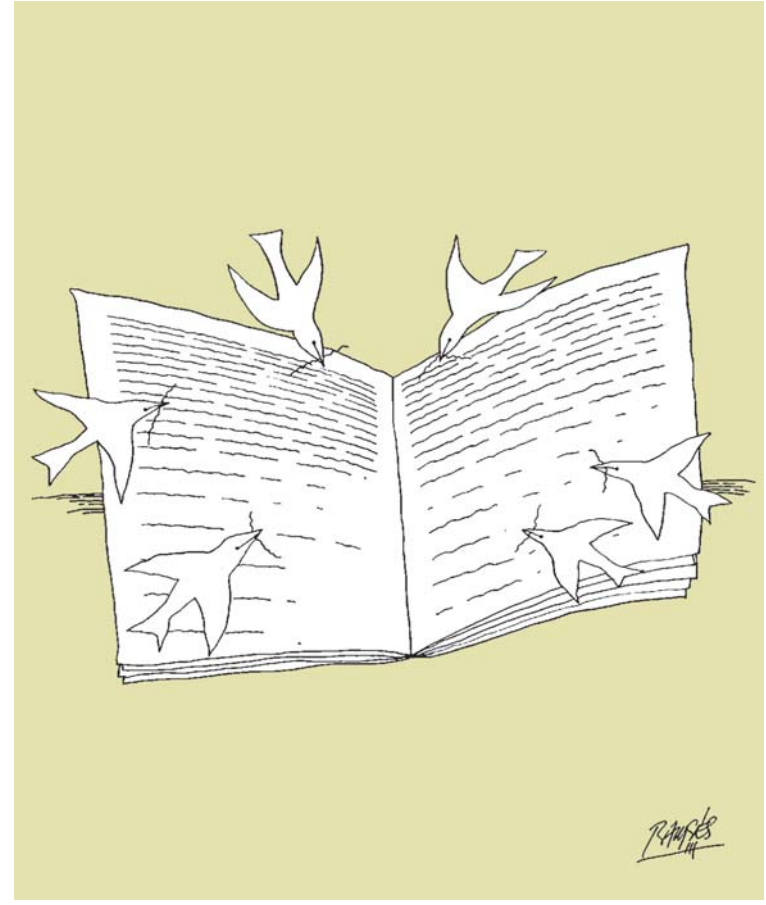
www.sharghdaily.ir

سه‌شنبه ۲۸ آبان ۱۳۹۸ • ۲۱ ربیع‌الاول ۱۴۴۱ • ۱۹ نوامبر ۲۰۱۹ • سال هفدهم • شماره ۳۵۷۵ • ۱۶ صفحه اذان ظهرتهران ۱۱:۵۰ • اذان مغرب ۱۷:۱۵ • اذان صبح‌فردا ۵:۱۷ • طلوع آفتاب ۶:۴۵

روزنفرها

کارتون خواب

رامسس مورالس

در جست‌وجوی آرامش

عدالتی که التیام می‌بخشد

پروفسور مایکل ناگلر - مترجم شقایق عطار

اگر جرم و جنایت آسیب می‌رساند، در این صورت عدالت حقیقی باید التیام ببخشد- فانیا دیویس این گفته به‌نظر منطقی می‌آید، این‌طور نیست؟ اما متأسفانه این چیزی نیست که ما در عمل به آن پایبند هستیم. اکنون در آمریکا ۲.۲ میلیون نفر در زندان هستند و حدود پنج میلیون نفر نیز در عفو مشروط یا کانون اصلاح و تربیت به سر می‌برند؛ آن هم در سیستمی از زندان‌های شلوغ و مملو از تبعیض نژادی که به شکل ناخوشایندی بر اقلیت‌ها تأثیر می‌گذارد. همچنین والدین یکی از هر ۱۴ کودک در زندان به‌سر می‌برد که این خود سبب آسیب به سلامتی، ثبات و ظرفیت‌های کل جامعه می‌شود. این سیستم «عدالت کیفری است» و بر این تئوری بنا نهاده شده است که تنبیه مجرمان مانع از تداوم جرم آنها می‌شود. این سیستم بسیار هزینه‌بر و مخرب است و کارایی چندانی نیز ندارد و حتی روان‌شناس جیمز گیلگان آن را «بزرگ‌ترین انگیزه برای خشونت که تاکنون کشف شده است» می‌نامد. در این شرایط مردم به دنبال یافتن سیستمی جایگزین هستند که خوشبختانه چنین جایگزینی وجود دارد! سیستمی با عنوان «عدالت ترمیمی یا اصلاحی» که تمرکز کمتری بر مجازات مجرم دارد و بیشتر بر پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری افراد تأکید دارد تا آسیب وارده را التیام بخشد. «عدالت ترمیمی» بر این اساس پی‌ریزی شده است که «ما هستیم». در حقیقت ما برای زندگی‌کردن به شکل اجتماعی خلق شده‌ایم تا به یکدیگر یاری برسانیم و روابط خویش را بهبود بخشیم.

در جایی که سیستم کیفری می‌پرسد:

– چه کسی چنین خطایی را انجام داده است؟ از کدام قوانین خطی شده است؟ چگونه مقصر شد؟

تحصیلی دانش‌آموزان شده در حالی که زورگویی و خشونت نیز کاهش یافته است. عدالت ترمیمی، شکلی از عدالت است که نتیجه‌بخش است؛ عدالتی که برای ایجاد تغییر می‌شود. عدالتی که التیام می‌بخشد. امروزه همه ما هرچه بیشتر خواهان این نوع از عدالت در جامعه هستیم، پس ابتدا باید آن را در درون خودمان گسترش دهیم.

تحلیل

نگرانی‌هایی که دولتمردان باید در نظر داشته باشند

علی دینی‌ترکمانی
اقتصاددان

طبق آمار رسمی از مهر ۹۷ تا مهر ۹۸ بیش از ۴۰ درصد تورم وجود داشته است و در این شرایط افزایش قیمت بنزین این هم به صورتی که تقریباً یک افزایش قیمت به نسبت شدید، به‌ویژه در زمینه نرخ آزاداش (سه هزار تومان برای هر یک لیتر که پیش از این قیمت تک‌نرخ‌ی هزار تومان برای یک لیتر بوده است) رخ داده، نگرانی‌هایی را برای مردم به وجود آورده است. دولت‌ها که معتقدند با افزایش نرخ بنزین به اقشار فقیر و آسیب‌پذیر کمک می‌شود، اصطلاحی است که سال‌هاست مطرح و تکرار می‌شود و این یک اشکال ذاتی است که به جای توجه به ابزارها و سیاست‌های معطوف به بهبود اوضاع اقشار آسیب‌پذیر به کار می‌رود.

با این افزایش قیمت بنزین، باید در انتظار تشدید بیشتر فشارهای تورمی بود. گفتمان اصلاح قیمت‌ها با هدف افزایش کارایی در سویی و کنترل کسری بودجه و در تحلیل نهایی کنترل تورم در سوی دیگر، چند بار آزموده شده است و کمتر باورپذیر به نظر می‌رسد.

اکثر مردم بنا بر تجربه دریافته‌اند اثر افزایش هر از چند گاه یک‌بار قیمت بنزین و سایر حامل‌های انرژی، در زمان‌ها و دولت‌های مختلف، کاهش سطح رفاه‌شان را در پی داشته است.

در این حالت، این پرسش پیش می‌آید که دولت از اجرای این سیاست، به‌ویژه در شرایط کنونی همراه با تورم بالا چه اهدافی را داشته است؟ اگر هدف، اصلاح قیمت‌ها در جهت کاهش مصرف و کنترل قاچاق باشد، تجربه گذشته نشان می‌دهد اثر چنین سیاستی همچون مسکن، کوتاه و گذراست. اگر هدف، افزایش رفاه اجتماعی باشد، تجربه گذشته نشان می‌دهد این سیاست وقتی همراه با تورم بالا شود به ضد خود تبدیل می‌شود. اگر هدف تأمین عدالت اجتماعی باشد، تجربه گذشته نشان می‌دهد ابزار چنین سیاستی افزایش قیمت‌ها نیست.

استقرار نظام مالیاتی پیشرفته تصاعدی در دل نظام حکمرانی قوی و کارآمد توانا در تأمین رشد عدالت‌گراست؛ نکته نهایی، حکمرانی قوی، تعاملات سازنده با نظام اقتصاد جهانی، انباشت سرمایه با بهره‌وری بالا و نظام مالیاتی پیشرفته تصاعدی، پیش‌شرط‌های رشد عدالت‌گرای بدون بار تورمی است. یعنی در صورت وجود این پیش‌شرط‌ها، می‌توان وضع رفاهی گروه‌های اجتماعی محروم را بهبود داد بدون آنکه گروه اجتماعی محروم با

شدت کم دچار محرومیت شدید و طبقه متوسط نیز دچار محرومیت شود. این پیش‌شرط‌ها، شکلی دیگر از مسطح‌شدن را فراهم می‌کند؛ یک‌دست‌شدن رو به بالا. اینکه گرانی بنزین با افزایش مناسب دستمزدها همراه نمی‌شود، یک تناقض ذاتی است. در این سیاست قیمت‌های سوخت و حامل‌های انرژی افزایش

می‌یابد اما مردم استدلال می‌کنند ولو بنا زبانی غیرقسی، اگر حکم افزایش قیمت بنزین با استدلال قیمت فوب منطقه* صحیح باشد، در این‌صورت باید دستمزدها هم به همین صورت افزایش یابند. این خود تناقضی آشکار است که بر این سیاست وارد است. پیروان این سیاست برای بالاترقت قیمت کالا معتقدند نیروی کاری که کالایشان خدمت‌رسانی و قابل تجارت نیست، نباید دستمزدهاان افزایش یابد.

دلیلش هم این است که دولت‌ها برای آن بار هزینه‌ای را که در نظر می‌گیرند، متناسب با درآمدی است که ایجاد می‌شود و هدفشان این است که در مقابل، هزینه‌ها را به حداقل برسانند اما نتیجه‌اش این‌ خواهد بود که افزایش نرخ بنزین به اقشار قیمت‌ها و تورم رخ نمی‌دهد و این‌گونه با پایین‌ماندن دستمزدها سعی می‌شود هزینه‌های تولید را کم‌اکان پایین نگه دارند تا به رشد اقتصادی برسند اما از آن‌سو، نرخ دستمزدها نسبت به تورم کمتر است و در سال‌های پس از سال ۸۸ دیده‌ایم این‌گونه بالا‌رفتن نرخ بنزین و دیگر اقلام برابر با نسبت افزایش دستمزدها نیست.

اما در این ارتباط ابتدا این بالا‌رفتن با شدت زیاد یک شوک مثبت است اما در ادامه این تورم، بالا و پایین‌آمدن ارزش یارانه‌های نقدی به‌مرور ما را متوجه این نکته می‌کند که قدرت خرید کل افراد و خانوارها کاهش می‌یابد و فقر از دامنه و شدت بیشتری برخوردار می‌شود. بنابراین درکل شدت فقر افزایش می‌یابد و به‌ویژه خانواده‌هایی که از مسکن برخوردار نیستند، بیشتر متوجه این فقر خواهند شد و این قضیه در کلان‌شهرها از بیشتر مناطق کشور پررنگ‌تر خواهد شد. در این مدت وعده‌های حمایتی مانند افزایش یارانه‌های نقدی بیان شد، باید گفت این سیاست (یارانه تقریباً فراگیر) در گذشته، آزمسون پس داده است و مردم به تجربه دریافته‌اند یارانه دریافتی‌شان همچون تکه‌یخی در دستشان است که در گذر زمان با گرمای تورم، آب می‌شود و قدرت خریدش به‌شدت افت می‌کند.

با این اوصاف، چگونه باید انتظار داشت این افزایش قیمت، جنبه‌های حمایتی از اقشار آسیب‌پذیر جامعه را تقویت کند.

● **قیمت فوب (FOB) به زبان ساده**، یک اصطلاح بازرگانی و به معنی قیمت کالا تا لحظه تحویل روی کشتی است. بنا بر قوانین بین‌المللی، در شرایط فوب فروشنده وظیفه دارد همه هزینه‌های کالا را تا محل حمل اصلی (با کشتی یا هواپیما یا راه‌آهن) متقبل شود و همه هزینه‌های بعد از این مرحله اعم از کرایه حمل، بیمه، تعرفه‌های وارداتی و... را خریدار متقبل می‌شود.

قصه‌های شهر

خانواده گسترده

و گرچه بعدها ایرادی که به آن گرفتند، این بود که بچه‌ها حق مشارکت در تصمیم‌های حتی مربوط به خودشان را نداشتند و اصلاً به حساب نمی‌آمدند ولی چون وظایف و مسئولیت‌های هر کس مشخص بود، امور کامیابش به‌خوبی و خوشی می‌گذشت.

هفته پیش در یکی از محله‌های تهران بودم که به همت شورایار و اهالی سختکوش آن، طرحی با نام خانواده بزرگ محله بر پا شده بود. اعضای آن محله، مثل اعضای یک خانواده دور هم جمع شده بودند و برای محله خودشان کار می‌کردند؛ از تمیزی و زیباسازی محله تا حل مشکلات ریز و درشتی که در هر محله‌ای وجود دارد. حتی پول‌هایشان را روی هم گذاشته و یک دفتر اجاره کرده بودند تا پاتوقی برای دور هم جمع‌شدنشان باشد. حفظ امنیت محله و رسیدگی و توجه به سالمندان هم از دیگر برنامه‌هایشان بود. همه این کارها را خودشان کرده بودند؛ با همت و نیرو و پشتیبانی خودشان. خانواده خوبی بودند، و گرچه بخش زیادی از کاری که انجام می‌دادند، وظیفه سازمان‌ها و نهادهای شهری بود. آرام از یکی‌شان پرسیدم: آن سازمان‌ها (اسمشان بین من و ایشان محفوظ!) کمکی هم به شما می‌کنند که دارید بخش‌دی از وظیفه آنها را انجام می‌دهید؟ لبخندی زد و جواب داد: آنها ما را قبول ندارند، همین که چیزی از آنها نخواهیم، برایشان کافی است.

خانواده گسترده خیلی خوب است؛ به‌ویژه وقتی که هر کس وظیفه خودش را انجام دهد و حق کوچک‌ترها را هم به رسمیت بشناسد.

محصولات تراریخته –۲-

تجربه‌ای که ایران از آفریقا می‌گیرد

محمد درویش

● در آغاز کمپانی‌های تراریخته بر دولت‌های «قوی» در آفریقا تمرکز داشتند که فشار از جانب شهروندان خود را به کنار می‌زدند؛ دولت‌های مصر، سودان، اوگاندا یا بوركینافاسو. صنعت بذرهای گیاهی تراریخته مصرانه ادعا می‌کند با توجه به ازدیاد جمعیت، گیاهان تراریخته قادرند گرسنگی را از بین ببرند و مصرف سموم شیمیایی و آفت‌کش‌ها را تقلیل دهند. اما بخش اعظم محصولات گیاهی تراریخته در آفریقا (مانند سویا و پنبه) جزء مواد خوراکی محسوب نمی‌شوند و البته راه‌های دیگری نیز جز کاشت بذرهای تراریخته برای کاهش به‌کارگیری از مواد شیمیایی در کشاورزی وجود دارد.

تولیدکنندگان تراریخته به‌منظور به‌دست‌آوردن دل‌ها و همراه‌کردن افکار عمومی برای چنین محصولاتی، سازمان‌های غیردولتی و اتحادیه‌های فراوانی پایه‌گذاری کرده‌اند. نام‌های آنها؛ Africa Harvest. African Biosafety Network, AfricaBio و... غیره است. هزینه مالی این سازمان‌ها از جانب صنعت تراریخته، به‌ویژه مونسانتو و USAID تأمین می‌شود. یکی از این سازمان‌ها- African Agricultural Technological Foundation تلاش می‌کند دولت‌های آفریقایی را به گذراندن قانون‌هایی برای حمایت از بیوتکنولوژی وادارد. این سازمان همچنین ارتباط‌هایی بین کمپانی‌ها و پروژه‌های کمک بشردوستانه مانند «Water Effi- cent- Maize for Africa» - تولید بذرهای ذرت مقاوم در برابر خشک‌سالی- ایجاد کرده است. اما این ابتکارات بشردوستانه با مبارزه با گرسنگی و فقر کمتر ارتباطی دارند. فقط یک بار مونسانتو در سال ۲۰۱۶ به نشانه همبستگی به AATF و دیگر کشورهایی که اجازه آزمایش گیاهان تراریخته را داده‌اند، بذر تراریخته خود را بدون بهره مالکانه واگذار کرد. با این روش، مونسانتو متخصصان همفکری را جلب می‌کند که زمانی در کمپیسون وضع قانون‌های مورد نظر فعالیت خواهند داشت.

برای لابی تراریخته شکست پنبه در بوركینافاسو فقط یک حادثه کوچک به شمار می‌رود که آن را به حساب عجله مونسانتو می‌گذارند. اما زمانی که شبکه منتقد محصولات تراریخته-Copagen - ۲۰۳ تولیدکننده را ارزیابی کرد، از وسعت آسیب‌های واردشده پرده برداشته شد: مصرف پنبه تراریخته هزینه تولید کشاورزان را هفت درصد افزایش و هم‌زمان بارزه را هفت درصد کاهش داده بود. از همه قول‌های داده‌شده از جانب مونسانتو درباره پنبه تراریخته، فقط یک قول انجام شده است: مقدار مصرف آفت‌کش‌ها کاهش پیدا کرده. همچنین بررسی Copagen نشان می‌دهد نزدیک به ۴۰ درصد از تولیدکنندگان، پنبه تراریخته و پنبه معمولی را پس از خرید یا پس از برداشت محصول با یکدیگر مخلوط می‌کنند؛ هشت سال پس از ورود پنبه تراریخته به این کشور هنوز بسیاری از تولیدکنندگان خبر ندارند تراریخته چیست و پنبه دست‌کاری‌شده را به عنوان بذر اصلاح‌شده می‌شناسند. کشاورزان در سراسر آفریقا کلا در گفت‌وگو در این زمینه شرکت داده نمی‌شوند. تصمیم‌ها در مرحله نخست

صدر مجوز بذرهای تراریخته دور از چشم‌های کنجکاو و در گروه‌های کوچک بین سرمایه‌گذاران خصوصی و عمومی، ناظران دولتی و پژوهشگران انجام می‌شود. بزرگ‌ترین خطر محصولات تراریخته در تغییر کشاورزی در آفریقا نهفته است، اما کاشت محصولات تراریخته نتیجه معکوسی خواهد داشت؛ کشاورزی تک‌کشتی که کشاورزان را به کارگران زمین تبدیل می‌کند.

خواننده عزیز روزنامه «شرق»!

آتجه ارائه شد، خلاصه‌ای از گزارش اخیر و مشروح لوموند دیپلماتیک بود که آشکارا نشان می‌دهد بین ادعاها و واقعیت‌های اثربخشی محصولات دست‌کاری‌شده ژنتیکی- تراریخته یا GMO- هنوز فاصله بسیاری وجود دارد و متأسفانه کارتل‌های بزرگ این حوزه عملاً قاره آفریقا را به موش آزمایشگاهی برای ارزیابی خطر این محصولات تبدیل کرده‌اند. اما با توجه به تعاملات روزافزون جوامع بشری و مسافرت‌های پرشمار، آشکار است عوارض‌های احتمالی این آزمایشگاه انسانی به‌تدریج اروپا و دیگر قاره‌های جهان را فراخواهد گرفت. تأمل برانگیزتر آنکه این کمپانی‌های ژن‌تومند تصمیم به تشکیل‌سازی به‌اصطلاح غیردولتی برای ترویج محصولات تراریخته گرفته‌اند؛ درست مشابه روندی که لابی‌های پرقدرت داخلی در حوزه ترویج غلبه تفکر سازه‌ای در مدیریت آب و تراریخته در ایران آغاز کرده و ما شاهد ظهور مثلا سمن‌هایی هستیم که علناً از طرح‌های سدسازی، انتقال آب، تراریخته و نظایر آن دفاع می‌کنند. دست آخر آنکه نگارنده امیدوار است تا تجربه گرفتن از درس تلخ آفریقا، سازمان حفاظت محیط زیست در ایران به وظایف اصلی خود، یعنی حفاظت از ذخیره ژنتیکی کشور و سلامت ریسندگن از جمله آدمی بازگشته و مقررات سخت‌گیرانه‌تری در حوزه کاریست محصولات تراریخته وضع کند.